ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

TRỊNH THỊ NGÂN

KHẢO SÁT MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM SINH HỌC, KHẢ NĂNG SẢN XUẤT CỦA NGỰA BẠCH NUÔI TẠI HUYỆN PHÚ BÌNH- TỈNH THÁI NGUYÊN

Chuyên ngành: CHĂN NUÔI

Mã số: 60 62 01 05

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NÔNG NGHIỆP

Người hướng dẫn khoa học: TS. DƯƠNG MẠNH HÙNG

THÁI NGUYÊN - 2012

Số hóa bởi Trung tâm Học liệu – Đại học Thái Nguyên *http://www.lrc-tnu.edu.vn*

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan các số liệu và kết quả nghiên cứu nêu trong luận văn là trung thực, khách quan và chưa có ai công bố trong bất kỳ công trình nghiên cứu nào.

Tác giả luận văn

Trịnh Thị Ngân

Số hóa bởi Trung tâm Học liệu – Đại học Thái Nguyên *http://www.lrc-tnu.edu.vn*

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn Thạc Sĩ Khoa học nông nghiệp, tôi đã nhận được sự giúp đỡ quý báu của Nhà trường và địa phương. Nhân dịp hoàn thành luận văn này tôi xin trân thành bày tỏ lòng biết ơn và sự kính trọng sâu sắc nhất tới:

Ban Giám hiệu Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên, Phòng quản lý Đào tạo sau đại học và các thầy cô giáo Khoa Chăn nuôi - Thú y Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên.

Đặc biệt, tôi xin trân trọng cảm ơn sự quan tâm, giúp đỡ của thầy giáo hướng dẫn: **TS. Dương Mạnh Hùng** đã tận tình hướng dẫn, giúp đỡ tôi trong quá trình triển khai các nội dung nghiên cứu cũng như đã góp nhiều ý kiến quý báu cho việc hoàn thành luận văn.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành tới Hợp tác xã chăn nuôi ngựa bạch xã Dương Thành và các bà con nông dân nuôi ngựa trong xã đã tạo điều kiện, giúp đỡ về thời gian, cơ sở vật chất, nhân lực giúp tôi hoàn thành luận văn.

Nhân dịp này tôi cũng xin được bày tỏ lòng biết ơn chân thành nhất tới toàn thể gia đình, bạn bè đã động viên giúp đỡ tôi cả về vật chất và tinh thần để tôi yên tâm hoàn thành luận văn.

Tôi xin trân trọng gửi tới các thầy cô giáo, các vị trong Hội đồng chấm luận văn lời cảm ơn sâu sắc và lời chúc tốt đẹp nhất.

Thái Nguyên, tháng 11 năm 2012

Tác giả luận văn

Trịnh Thị Ngân

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU

1. Đặt vấn đề 1

2. Mục tiêu của đề tài 2

3. Ý nghĩa khoa học và ứng dụng của đề tài 2

CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN TÀI LIỆU

1.1. Nguồn gốc và vị trí phân loại của ngựa trong hệ thống phân loại động vật 3

1.1.1. Nguồn gốc của ngựa 3

1.1.2. Vị trí của ngựa trong hệ thống phân loại động vật 3

1.2. Các giống ngựa trong nước 4

1.3. Một số giống ngựa của thế giới 6

1.4. Một số phương thức chăn nuôi ngựa hiện nay 7

1.5. Đặc điểm sinh vật học của ngựa bạch 8

1.6. Đặc điểm ngoại hình thể chất, màu sắc lông da 13

1.7. Cơ sở khoa học của sự sinh trưởng 14

1.7.1. Cơ sở di truyền học của sự sinh trưởng 17

1.7.2. Khả năng sinh trưởng và các chỉ tiêu đánh giá sinh trưởng 14

1.7.3. Những yếu tố ảnh hưởng đến sự sinh trưởng 17

1.8. Đặc điểm sinh lý sinh dục và sinh sản của ngựa cái 20

1.8.1. Thành thục tính dục 20

1.8.2. Mùa động dục của ngựa cái 21

1.8.3. Thời kỳ sinh sản 23

1.8.4. Chu kỳ tính của ngựa cái 24

1.8.5. Thời gian động dục lại sau đẻ của ngựa cái 26

1.8.6. Thời gian mang thai của ngựa 26

1.8.7. Sự phát triển của buồng trứng ở ngựa cái 27

1.8.8. Sự thành thục của nang trứng và sự rụng trứng 27

1.9. Các yếu tố ảnh hưởng đến khả năng sinh sản của ngựa 29

1.9.1. Yếu tố bên trong 29

1.9.2. Các yếu tố bên ngoài 32

1.10. Đặc điểm một số chỉ tiêu sinh lý- sinh hóa máu ngựa 36
1.11. Tình hình nghiên cứu trong và ngoài nước 39
1.11.1. Tình hình nghiên cứu trong nước 39
1.11.2. Tình hình nghiên cứu ngoài nước 42
CHƯƠNG 2: ĐỊA ĐIỂM, ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU
2.1. Địa điểm và thời gian nghiên cứu 45
2.1.1. Địa điểm nghiên cứu 45
2.1.2. Thời gian nghiên cứu 45
2.2. Đối tượng nghiên cứu 45
2.3. Nội dung và phương pháp nghiên cứu 45
2.3.1. Nội dung nghiên cứu 45
2.3.2. Phương pháp nghiên cứu 46
2.3.3. Phương pháp tính toán và sử lý số liệu 49
CHƯƠNG 3: KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN
3.1. Số lượng và cơ cấu đàn ngựa nuôi ở xã Dương Thành 51
3.1.1. Số lượng đàn ngựa bạch. 51
3.1.2. Cơ cấu đàn ngựa 53
3.2. Một số đặc điểm sinh học của ngựa bạch 54
3.2.1. Đặc điểm mầu sắc của ngựa bạch 54
3.2.2. Đặc điểm ngoại hình và mầu sắc của thế hệ con được sinh ra 55
3.3. Theo dõi các chỉ tiêu sinh trưởng của ngựa bạch. 57
3.3.1. Sinh trưởng tích luỹ của ngựa bạch 57
3.3.2. Sinh trưởng tuyệt đối của ngựa bạch 60
3.3.3. Sinh trưởng tương đối của ngựa bạch 62
3.4. Kích thước một số chiều đo của ngựa bạch 64
3.5. Một số chỉ số cấu tạo thể hình 66
3.6. Đặc điểm sinh lý sinh dục và biểu hiện động dục của ngựa bạch 68
3.6.1. Sinh lý sinh dục của ngựa bạch 68
3.6.2. Những biểu hiện động dục của ngựa cái 72
3.7. Giá trị dinh dưỡng của thịt ngựa bạch 74

3.8. Một số chỉ tiêu sinh lý sinh hóa máu ngựa bạch 76
3.9. Đề xuất một số giải pháp kỹ thuật nhằm nâng cao hiệu quả nuôi ngựa bạch 77
3.9.1. Chuồng trại 77
3.9.2. Thức ăn và cách chế biến thức ăn 79
3.9.3. Cách chăm sóc ngựa 81
3.9.4. Tuổi cho phối giống 83
3.9.5. Kỹ thuật phối giống cho ngựa 83
3.9.6. Phòng và trị một số bệnh của ngựa 84
KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ
1. Kết luận 88
2. Đề nghị 88

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Cs	Cộng sự
Tr	Trang
n	Số con
STT	Số thứ tự
SL	Số lượng
TL	Tỷ lệ
SS	So sánh
Đvt	Đơn vị tính
TCVN	Tiêu chuẩn Việt Nam

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Kích thước (cm) và thể trọng (kg) của ngựa ở một số địa phương 4
Bảng 1.2. Các hệ cơ quan chức năng của ngựa..... 9
Bảng 1.3. Biến động hồng cầu, bạch cầu 10
Bảng 1.4. Sự phân ly tính trạng màu sắc của ngựa ở đời con..... 12
Bảng 1.5. Thời gian động dục và thời điểm rụng trứng của một số loài gia súc 25
Bảng 3.1. SL đàn ngựa bạch nuôi tại xã Dương Thành trong 3 năm..... 51
Bảng 3.2. Cơ cấu đàn ngựa theo giống nuôi tại xã Dương Thành…… 53
Bảng 3.3. Cơ cấu đàn ngựa bạch theo lứa tuổi và tính biệt tại xã Dương Thành 53
Bảng 3.4. Khảo sát màu sắc lông, da ngựa bạch 55
Bảng 3.5. Đặc điểm về ngoại hình của ngựa bạch..... 56
Bảng 3. 6. Sinh trưởng tích luỹ của ngựa bạch (kg) 57
Bảng 3. 7. Sinh trưởng tuyệt đối của ngựa bạch (g/con/ngày) 60
Bảng 3. 8. Sinh trưởng tương đối của ngựa bạch (%)..... 62
Bảng 3. 9. Kích thước một số chiều đo của ngựa bạch (ĐVT:Cm)..... 64
Bảng 3. 10. Một số chỉ số cấu tạo thể hình chính của ngựa bạch 67
Bảng 3. 11. Một số đặc điểm sinh lý sinh dục của ngựa..... 68
Bảng 3.12 . Những biểu hiện động dục của ngựa bạch cái..... 73
Bảng 3.13. Hàm lượng các chất dinh dưỡng của thịt ngựa..... 74
Bảng 3.14. Một số đặc điểm sinh lý sinh hóa máu của ngựa bạch 76

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 3.1. Đồ thị sinh trưởng tích luỹ của ngựa bạch 59
Hình 3.2. Biểu đồ sinh trưởng tuyệt đối của ngựa bạch..... 61
Hình 3.3. Đồ thị sinh trưởng tương đối của ngựa bạch..... 63

Số hóa bởi Trung tâm Học liệu – Đại học Thái Nguyên *http://www.lrc-tnu.edu.vn*

MỞ ĐẦU

1. Đặt vấn đề

Nước ta là một nước gắn liền với nền nông nghiệp từ lâu đời. Xu hướng hiện nay chúng ta đang từng bước chuyển đổi cơ cấu kinh tế sang các ngành công nghiệp, dịch vụ và các ngành nghề khác. Tuy nhiên vẫn có khoảng 75% - 80% dân số sống bằng nghề nông và nền móng của nền nông nghiệp chính là chăn nuôi và trồng trọt. Với điều kiện hiện nay việc trồng cây gì và nuôi con gì vẫn còn đang là một vấn đề nan giải. Gần đây một số tỉnh miền núi phía Bắc nước ta đang phổ biến một cách làm rất hay đó là nuôi ngựa. Nuôi ngựa mang lại hiệu quả kinh tế cao, hơn nữa con ngựa gắn bó với người dân từ lâu đời và điều kiện của nước ta cũng rất phù hợp để cho đàn ngựa có thể sinh trưởng và phát triển tốt. Ai cũng đã từng nghe về vai trò của ngựa cũng như trâu, bò gắn bó với người nông dân rất mật thiết từ xa xưa. Ngựa được con người sử dụng lấy sức kéo, phương tiện đi lại và cung cấp nguồn thực phẩm có giá trị dinh dưỡng cao...

Ngoài những vai trò trên con ngựa còn có nhiều giá trị khác trong y học. Hiện nay nhân dân tại một số tỉnh có tập quán dùng xương ngựa để nấu cao, đặc biệt là xương ngựa bạch và coi đó là vị thuốc quý bồi bổ sức khoẻ. Quan niệm của Đông y cũng cho rằng: cao xương ngựa rất tốt có tác dụng chữa các bệnh về khớp và một số chứng bệnh nan y ở người. Nhưng hiện nay ngựa bạch không còn nhiều trên thị trường nên giá mua khá đắt (Đặng Đình Hanh, 2008) [11].

Chính vì nhận ra được vai trò và lợi ích của việc chăn nuôi ngựa nên chăn nuôi ngựa đã và đang phát triển rất nhanh và mạnh. Tuy nhiên, bên cạnh những lợi ích đó trong quá trình chăn nuôi những nhà chăn nuôi gặp rất nhiều khó khăn khi khoa học kỹ thuật còn yếu kém và các loại bệnh trên ngựa chưa được hiểu biết đúng đắn, nên nhiều khi đã gây ra nhiều mất mát lớn cho người dân (Đặng Đình Hanh, 2008 [11] và Lê Viết Ly, 2000 [29]).

Theo những nghiên cứu của nhiều tác giả về ngựa bạch, thì ngựa bạch hiện nay có rất ít và chỉ còn ở một số tình vùng núi phía Bắc như: Thái Nguyên, Bắc Kạn, Cao Bằng, Lạng Sơn, Bắc Giang... Chúng chỉ còn tồn tại ở những nông hộ nuôi nhỏ lẻ, không được chăm sóc hợp lý nên thể vóc của chúng rất nhỏ.